

Lausunto

01.08.2025

Asia: VN/7167/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaivosmineraaliverolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallitus esittää ns. kaivosveron nostamista 0,6 %:sta 2,5 %:iin. Kirjoitin ns. kaivosvero, koska termi on harhaanjohtava, verollahan yleensä ymmärretään jostakin tulosta maksettavaa osuutta verottajalle. Myös termit kaivosmineraalivero tai rojalti ovat yhtä kaikki harhaanjohtavia, kaivostoimintamaksu tai vain kaivosmaksu voisivat oikeampia termejä.

Lisäksi mainittu ns. vero maksetaan kaivoksen kaivaman malmin 'in situ' -arvosta, joka ei ole kaivoksen tuotteestaan saama tulo. Vähintä mitä uudistuksessa voisi toteuttaa olisi perustaa vero kaivoksen saamaan tuloon, joko yhteisöveron muodossa tai sitten edes kaivoksen tuotteistaan saamaan tuloon. Nykyisessä esityksessä kaivos voi joutua maksamaan 'kaivosveroa' tappiollisestakin toiminnasta. Jopa kaivoksen tuotteistaan saamaan tuloon sidottu maksu voi johtaa veroon tappiollisesta toiminnasta.

Ja sitten pääasiaan. Veroesityksen tarkoituksena on lisätä yhteiskunnan kaivostoiminnasta saamaa tuloa. Lakiesitys toimii kuitenkin päinvastaiseen suuntaan. Lakiesitys iskee erityisen raskaasti köyhien eli metallipitoisuuksiltaan alhaisten malmien hyödyntämiseen. Juuri nämä 'köyhät' malmit ovat yhteiskunnan kannalta niitä tuottavimpia. Niiden talous perustuu suureen vuosilouhintaan ja useita vuosikymmeniä kestäväan kaivostoimintaan. Numeroiksi muutettuna yksi 'köyhä' malmio työllistää suoraan ilman kerrannaisvaikutuksia 1 000 – 1 500 henkilöä vuosittain jopa 30-50 vuotta. Nämä kaivostyöntekijät ovat hyvin palkattuja eli heidän verojälkensä on suuri ja kaivosyhtiön nettovoitto siihen suhteutettuna pieni. Suuret kaivokset ja uudet kaivoshankkeet ovat alueilla, missä ne voivat ylipäänsä nyky Suomessa edes toimia eli Itä- ja Pohjois-Suomessa. Näillä alueilla kaivoksilla on vahva sosiaalinen hyväksyttävyys, ja ne ovat näille alueille luontaisia elinkeinoja, ei keinotekoisesti tuettuja. Suomessa on tällä hetkellä vireillä edellä kuvatun kaltaisia hankkeita ja jo toiminnassa olevia kaivoksia, niiden lukumäärä on kuitenkin rajallinen mahdollistaen siten verottajan tehdä tapauskohtaiset laskelmat, miten lakiesitys vaikuttaa kuhunkin hankkeeseen. Joidenkin yhtiöiden julkisuuteen tulosta päätellen tämä on vaikutusarviointi näyttää verottajalta jääneen tekemättä.

Suomi on sitoutunut edistämään kaivostoimintaa, jota tämä lakiesitys ei tue. Lakiesitys johtaa yhteiskunnan saamien kaivostuottojen pienentymiseen ja kotimaisen raaka-ainetuotannon supistumiseen. Tuotanto ei nykyiselläänkään riitä maan sulatoille ja metallitehtaille, vaan rikasteita (siis malmeja) tuodaan ulkomailta. Kaivos on koko tuotantoketjulle se kriittisin tekijä, yhden kaivoksen kerrannaisvaikutukset ovat itse kaivoksen liikevaihtoon verrattuna valtavat. Vertauksen vuoksi, jos meillä ei tuotettaisi viljaa, olisiko meillä myllyjä ja ruokaa jalostavia tehtaita; ei ainakaan nykyisessä määrin. Yksi tonni malmia tai viljaa johtaa merkittävään ketjureaktioon. Molemmat ovat niitä Suomen luontaisia vahvuuksia, jotka muodostavat elämisen edellytykset täällä Euroopan laidalla.

Iljina Markku
Markku Iljina GeoConsulting Oy